

M. Saim UYSAL

Kırmızı ibikli küçük tavuk

21.6.2019

ABD ve İngiltere’de ilkokul çocuklarına okutulan Rus kökenli bir halk masalı var. Herkesin bildiği bu masalı tekrar etmeye yazı alanımız müsait değil. Özetle çalışmayana, üretmeyene, karnını doyurmak için başkasından medet umana ekmek olmadığını çocuklara öğreten bu masalın bir başka versiyonunu küresel aktivisitler revize etmişler. Bu versiyonu UNİCEF kendi sitesinde yayınladı. Büyükler anlasın diye. İşte bu versiyonu özetleyelim.

Kırmızı ibikli küçük tavuk, gezinirken buğday tanesi bulur, o buğdayı tarlaya ekebilmek için çiftlikteki öbür hayvanlardan yardım ister. Ördek “Sen buğdayı filan boş ver, sana kahve tohumu satayım, acayip para kazanırsın, istediğin kadar buğday alırsın” der. Domuz “Sen buğday yerine kahve ek, nasıl satarım diye merak etme, ben senin adına pazarlarım” diye seslenir. Fare iyice cesaretlendirir, “Buğdayla uğraşma, kahve ekebilmen için istediğin kadar borç vereyim, ufak ufak ödersin” diye akıl verir. Kırmızı ibikli küçük tavuğun aklına yatar. “Kahve üretiminden anlamam ki, nasıl yapacağım” diye sorar. Ördek “Sana gübre satayım, çok çabuk büyür” der. Domuz “Böceklerden korumak için ilaç satayım” diye seslenir. Fare gene finansal açıdan yaklaşır, “Gübre ve ilaç alabilmen için sana istediğin kadar borç vereyim, ufak ufak ödersin” diye akıl verir. Neticede hasat vakti gelir. Kırmızı ibikli küçük tavuk “Şimdi ben ne yapacağım bu kahveyi” diye sorar. Ördek “Paketlemek için benim fabrikama getirebilirsin” diye akıl verir. Domuz “Kusura bakma, herkes kahve ekti, fiyatlar acayip düştü, senin kahve beş para etmez” diye seslenir. Fare ise “Borcunu öde artık” der! Kırmızı ibikli küçük tavuk, ibiğini kaptırdığını fark edince... “Aç kaldım, ekmek verecek yok mu” diye ağlar. Ördek “Ekmek kolay da, alacak paran var mı” diye sorar. Domuz “Herkes kahve ekti, buğday karaborsaya düştü, kusura bakma, istersen ekmek yapman için sana ithal buğday tohumu satayım” der. Fare ise avukatıyla gelir, “Borcuna karşılık tarlanı haczetmek zorundayım, uslu tavuk olursan artık benim olan tarlamda yevmiyeyle çalışıp buğday yetiştirmene izin veririm” diye akıl verir. Şimdilerde maalesef, kırmızı ibikli küçük tavuk, eskiden kendisine ait olan tarlada ırgat olarak çalışıyormuş.

Yevmiyeyi almaya gittiğinde, ördek, domuz ve farenin aslında senelerdir şirket ortağı olduklarını öğrenmiş.”

Bu hikayeyi neden yazımıza aldık? Ekonomimizin bugünkü daralan yapısı içinde aldığımız borçları ödeme zamanı geldi. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 31.05.2019 tarihinde güncellemiş olduğu “Borç Göstergeleri” tablosuna göre 2018 sonu itibariyle kamu ve özel toplam borcumuz 445 milyar dolar. Bu tutar 2002 yılında 130 milyar dolar, 2017 yılında 456 milyar dolardı. 445 milyar dolar toplam borcumuz milli gelirimizin %56.7'sine tekabül ediyor. Bu oran 2002 yılında (yaşanılan banka krizleri ve ekonomik küçülme sonrası) %54.8, 2011 yılında ise 36,7 seviyesindeydi. Toplam borcumuzun 298 milyar doları özel sektöre (%67) 141 milyar doları ise kamu sektörüne (%37) ait. Toplam brüt rezervlerimizin (TCMB) toplam brüt dış borç stokuna oranı ise %16 seviyesinde. Toplam brüt dış borçlarımızın ihracatımıza oranı ise %265. Reel sektörün yabancı para açık pozisyonu çok yüksek.

Kalkınma finansmanımızın yapısı iç tasarruf oranının düşüklüğü nedeniyle dış kaynak gerektiriyor. Ancak 2011 yılından itibaren borç artışında gerekli önlemleri zamanında almadığımızdan, özellikle özel sektör borçlanması hızla artmış ekonomik daralmanın başladığı 2018 yılının ikinci yarısından itibaren reel sektör firmaları borç ödemede darboğaza girmiştir. Bugün kamu borcunun milli gelire oranı itibariyle %33 gibi düşük bir oranda olmamız, piyasalarda dış borç ödemede “kırılgan” bir yapıda bulunduğumuz algısını önlemiyor. Temerrüt risk primimiz benzer ülkelere göre daha yüksek seviyelere çıkıyor. Bu nedenle borçlanma maliyetlerimiz hızla artıyor. Dünya örnekleri gösterdi, ki özel sektörün borcu tasfiye aşamasında bir anlamda kamu borcu haline dönüşüyor. Halkın gerek enflasyon gerekse kur artışı nedeniyle alım gücü reel olarak azaldı. 2018 bütçe gerçekleşme sonuçları kamunun da borçlanma hızını seçim nedeniyle arttırdığını göstermekte. Hazine nakit açığı 66 milyar TL gibi çok yüksek bir seviyeye geldi. Gelirler reel olarak küçülmekte giderler ise enflasyon oranının üstünde artmaktadır. Faiz dışı fazla bir yana faiz dışı açık vererek borçlar nasıl ödenecek? Ya ilave vergiler gelecek ya da giderlerimizi ciddi anlamda azaltacağız. Özetle eskilerin deyimiyle “borç yiyen kesesinden yiyor.” Şimdi borç ödeme zamanı.